

KIRKKONUMMEN KUNTA
Yhdyskuntatekniikka

KIRKKONUMMEN KUNNAN METSÄSTRATEGIA LIITTEET

Sisällysluettelo

1. LIITTEET	3
1.1. TOIMINTAPERIAATTEET	3
1.1.1. Kunnan sitoutuminen eri strategioihin	3
1.1.2. Metsien käyttö- ja hoitoluokitus	3
1.1.3. Metsien luokituksen vaikutus käsittelytapoihin	4
1.1.4. Hoitosuunnitelman kuvaus ja metsien hiilitase	5
1.1.5. Toimenpideohjelman kuvaus	5
1.1.6. Metsätoimien ehkäisy kunnan metsissä	5
1.1.7. Kuntalaisten osallistaminen ja tiedon jakaminen kuntalaisille	6
1.1.8. Metsätoimenpiteiden suunnitteluun liittyvien tehtävien jakautuminen kunnan viranomaisten kesken	6
1.1.9. Maisematyö- ja puunkaato-ohjelmat	7
1.1.10. Metsätoimenpiteiden toteuttaminen	7
1.1.11. Uusien metsätilojen hankinnan jälkeiset toimet	7
1.1.12. Haitalliset vieraslajit ja niiden huomiointi kunnan metsissä	7
1.1.13. Kunnan hiilitase ja hiilikompensointi	8
1.2. METSIEN KÄSITTELYPERIAATTEET RAMS 2020 KUNNOSSAPITOLUOKISSA	9
1.2.1. Lähimetsät (M 2)	9
1.2.2. Ulkoilu- ja virkistysmetsät (M 3)	10
1.2.3. Suojametsät (M 4)	11
1.2.4. Luonnonarvometsät ja suojelumetsät (M 1 & S)	12
1.2.5. Talousmetsät (M 5)	12
1.3 SANASTO	14

KIRKKONUMMEN KUNTA
Yhdyskuntatekniikka

1. LIITTEET

1.1. TOIMINTAPERIAATTEET

1.1.1. Kunnan sitoutuminen eri strategioihin

Kirkkonummi on Hinku-kuntana sitoutunut vähentämään kunnan kokonaispäästöjä 80 %:lla vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasoon nähden. Uudellamaalla on tehty maakuntatason hiilineutraaliustavoite vuoteen 2030 ja Suomi on kansallisella tasolla sitoutunut hiilineutraaliuteen vuoteen 2035 mennessä.

Metsien hoitoon vaikuttaa myös kestävä energian ja ilmaston toimenpidesuunnitelma (SECAP- suunnitelma), joka on laadittu Kaupunginjohtajien energia- ja ilmastopöytäkirjan (CoM) puitteissa sekä ilmastolain mukainen ilmastosuunnitelma ja Kirkkonummen kuntastrategia.

1.1.2. Metsien käyttö- ja hoitoluokitus

Kunnan alueiden käytön järjestämiseksi ja ohjaamiseksi on laadittu yleiskaavoja sekä taajama-alueille yksityiskohtaisempia asemakaavoja. Edellä mainittujen eri alueiden ohjaus ja käyttötarkoitus otetaan kunnan omistamien metsien käsittelyn perustaksi. Metsäalueet jaetaan viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020 mukaisesti seuraavasti:

Taulukko 1. Kunnossapitoluokitus RAMS 2020

RAMS 2020 pääluokka	RAMS 2020 alaluokka
M - Metsät	M1 - Arvometsät
M - Metsät	M2 - Lähimetsät
M - Metsät	M3 – Ulkoilu ja virkistymetsät
M - Metsät	M4 – Suojametsät
M - Metsät	M5 - Talousmetsät
S - Suojelualueet	ei alaluokkia

Jokaiselle näistä esitetyistä RAMS 2020 kunnossapitoluokista on tässä esitetty tarkemmat metsänhoidolliset tavoitteet. Toimintaperiaatteet on esitetty liite kappaleessa 1.2.

Taulukko 2. RAMS 2020 luokkien selitteet ja hoidon periaatteet arvoineen

RAMS 2020 luokka	Luokan selite ja erityispiirre	Hoidon periaate, korostettavat arvot
M1 Arvometsä	Taajamassa tai sen ulkopuolella sijaitseva arvokas maisema, kulttuuriperinne, monimuotoisuusarvo tai muu maanomistajan määrittämä erityispiirre.	Ekologiset ja kulttuuriset arvot luovat peruspilarin. Alueilla kohennetaan ja ylläpidetään luonnon monimuotoisuutta sekä vaalitaan muinaismuistoja. Alueilla voidaan huomioida myös tiedollisia ja hyvinvointi arvoja , jolloin korostetaan vierailijoiden

KIRKKONUMMEN KUNTA

Yhdyskuntatekniikka

		luonto-oppimista ja ympäristötietoa sekä kohteiden ja elämyksellisyyttä.
M2 Lähimetsä	Asuinalueiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevia oleskeluun, leikkiin, kauttakulkuun, ulkoiluun, liikuntaan ja sosiaalisen kanssakäymiseen varattuja metsiä, joita käytetään päivittäin.	Lähimetsissä vallitsevat sosiaaliset arvot ja tarve osallistamiselle sekä vuorovaikuttamiselle ja turvallisuuden tarve. Hyvinvointiarvojen kannalta viihtyisyys on oleellista. Esteettisten arvojen kannalta myös visuaalisuus ja sen huomiominen tuo omat tarpeensa.
M3 Ulkoilu ja virkistysmetsä	Aktiviteetteihin kuten ulkoiluun, retkeilyyn, liikuntaan, marjastukseen, sienestykseen ja virkistäytymiseen käytettäviä metsiä.	Alueella korostuvat hyvinvointiarvot millä pyritään parantamaan ihmisten terveyttä, mielihyvää ja iloa. Hoidossa tärkeää myös esteettiset arvot , joilla luodaan visuaalisesti kauniita alueita. Sosiaaliset arvot korostuvat ja turvallisuudesta huolehditaan.
M4 Suojametsä	Asuinalueiden ja muun rakennetun ympäristön välille sijoitettuja metsiä, jotka suojaavat, parantavat ja edistävät terveyttä ja turvallisuutta.	Esteettiset arvot , joilla korostetaan alueen visuaalisuutta ja ympärivuotisuutta. Lisäksi hyvinvointi arvot , joiden mukaisesti pyritään luomaan terveyttä ja viihtyvyyttä korostavia kokonaisuuksia.
M5 Talousetmetsä	Pääasiallisesti talouskäytössä ja metsänhoidon toimien kierrossa olevia metsiä, joita voidaan hyödyntää esimerkiksi virkistyskäytössä.	Taloudelliset arvot ja ekosysteempipalvelut toimivat alueiden pääasiallisena ajurina ja päämääränä. Sosiaaliset arvot esiintyvät samalla, eli metsissä korostuu myös vuorovaikutteisuus ja turvallisuus.
S Suojelualue	Laissa, asetuksessa viranomaisen päätöksessä määrättyjä alueita, joilla on suojeltuja luontokohteita. Luokka sisältää myös muinaismuistolain kohteet ympäristöineen ja lisäksi maanomistajan omalla päätöksellä luomat suojellut alueet.	Ekologiset arvot kiinnepisteenä. Alueille pyritään pääasiallisesti kohentamaan ja säilyttämään luonnon monimuotoisuus, luontokokemukset ja luontoarvot. Lisäksi alueille on tärkeitä kulttuuriset arvot , mikäli kohteella esiintyy muinaismuistoja tai kansallismaisemakohteita.

1.1.3. Metsien luokituksen vaikutus käsittelytapoihin

Kunnan omistamien metsien hoito- ja käsittelytavat valitaan sen mukaan, mihin RAMS 2020 - luokkaan metsä on sijoitettu. Metsien sijoittelu RAMS 2020 -luokkiin tarkistetaan ja hyväksytään toimenpideohjelman käsittelyn yhteydessä.

KIRKKONUMMEN KUNTA

Yhdyskuntatekniikka

1.1.4. Hoitosuunnitelman kuvaus ja metsien hiilitase

Kunnan omistamien metsien hoidon ja käsittelyn pohja on 10 vuodeksi kerrallaan hyväksyttävä luontometsäsuunnitelma. Suunnitelmassa esitetään metsästrategian mukaisin tavoittein laaditut kuviokohtaiset toimenpiteet, joita kunnan omistamissa metsissä tehdään. Luontometsäsuunnitelmaan voidaan sisällyttää myös muita viheralueita kuin metsiä, esim. niittyjä.

Suojelualueita koskevassa hoitosuunnitelmassa, joita luodaan RAMS 2020 alaluokalle M1 ja pääluokalle S, esitetään ne tavoitteet ja toimenpiteet, joita tehdään alueen luonto-, maisema- ja kulttuuriarvojen säilyttämiseksi. Suojelualueiden hoitosuunnitelmia laaditaan tarpeen mukaan.

Luontometsäsuunnitelman ja suojelualueita koskevien hoitosuunnitelmien hyväksymisestä päättää yhdyskuntatekniikan lautakunta. Suunnitelmien hyväksymisessä huomioidaan Maankäyttö- ja rakennuslain § 90.

Kirkkonummen kunnan metsissä suoritetaan strategian mukaista kestävällä tasolla olevaa metsienhoitoa. Samalla aktiivisin toimin, kuten oikeaoppisilla puulajivalinnoilla kasvupaikoille sekä metsänhoidon eri tyylien järkevällä käytöllä, toteutetaan ilmastoviisasta metsänhoitoa. Hakkuumäärät huomioivat myös vaikutukset puuston- ja maaperän hiilitaseen ja hiilinielun muodostumiseen metsästrategian ja metsänhoidon suunnitelman voimassaolon ajan.

1.1.5. Toimenpideohjelman kuvaus

Toimenpideohjelma laaditaan määrävälein. Toimenpideohjelmissa esitetään yhdyskuntatekniikan lautakunnalle seuraavien vuosien luontosuunnitelman mukaisesti suoritettavat toimenpiteet ja/tai luonnonsuojelullisesti arvokkaiden alueiden luonnonhoitotoimet.

Toimenpideohjelmassa sijoitetaan eri kunnossapitoluokkiin kunnan omistukseen tulleet metsäalueet sekä tarkistetaan mm. ennestään kunnan omistuksessa olleiden metsäalueiden sijoittuminen eri kunnossapitoluokkiin sekä metsien hoito- ja käsittelytapoja.

Toimenpideohjelmien hyväksymisestä päättää yhdyskuntatekniikan lautakunta. Toimenpideohjelmien käsittelyn yhteydessä yhdyskuntatekniikan lautakunta käsittelee selostuksen toimenpiteistä, joita kunnan omistamissa metsissä on tehty edellisen toimenpideohjelman hyväksymisen jälkeen.

1.1.6. Metsätuhojen ehkäisy kunnan metsissä

Metsätuhoja pyritään ensisijaisesti rajoittamaan ja estämään. Eriyishuomiota kiinnitetään juurikäävän esiintymiseen ja mahdolliseen kaarnakuoriaistuhoihin. Mikäli yksittäiselle alalle syntyy metsätuholain mukainen enimmäismäärä kuolevaa puustoa, pyritään se mahdollisimman pian korjaamaan pois metsästä. Metsätuhojen hallintatoimina tarkastuksia kohdistetaan tunnistetuille riskialttiimmille kohteille. Näitä ovat esimerkiksi:

KIRKKONUMMEN KUNTA

Yhdyskuntatekniikka

- I. Tuoreiden hakkuualojen ja sähkölinjojen reunametsät
- II. Juurikäävistä kärsivien jo tunnistettujen kohteiden ja niiden lähiympäristön metsänhoito
- III. Tiedossa olevien karujen kasvupaikkojen kuusikkokohteet, joiden elinvoimaisuus saattaa kärsiä muuttuvan ilmaston vuoksi.

Näiden kohteiden osalta pyritään seuraavaan:

- I. Tarkastetaan tuoreiden hakkuiden reunat vuoden sisällä hakkuusta ja reunametsiä tarpeen ollessa ilmeinen.
- II. Kohteilla pyritään metsänhoidon kautta vaihtamaan puulajia lehtipuuhun, ja säilytetään lehtipuusto niin kauan, että juurikäävän riski huomioitu.
- III. Metsänhoidon kautta viedään puustorakennetta kohti kasvupaikalle soveltuvaa puustoa. Väärällä kasvupaikalla kasvavat selvästi stressaantuneet puut poistetaan tai jätetään lahopuiksi metsätuholain sallimissa määrissä.

1.1.7. Kuntalaisten osallistaminen ja tiedon jakaminen kuntalaisille

Kirkkonummen kunnassa osallistetaan luontometsäsuunnitelman sekä suojelualueiden ja arvometsien hoitosuunnitelmien laadinnassa asukkaat ja kunnassa toimivat yhdistykset tiedottamalla suunnitelmista kunnan virallisella ilmoitustaululla, kunnan virallisissa ilmoituslehdissä, kunnan kirjastoissa sekä kunnan www-sivuilla. Tiedotuksessa voidaan käyttää esimerkiksi sosiaalisen median kanavia tai puhuttuja esitysjulkaisuja. Luontometsäsuunnitelman lausuntoversio myös esitellään kuntalaisille yleisötilaisuudessa.

Osallistamisessa annetaan edellä mainituille tahoille mahdollisuus sanoa mielipiteensä hoitosuunnitelmien ehdotuksista. Mielenpitoista tehty kooste ja vastineet liitetään lautakunnan käsittelyyn vietävään hoitosuunnitelmaan.

Toimenpideohjelman laadinnan yhteydessä kuntalaisille ja sidosryhmille, lähialueen asukasyhdistyksille tiedotetaan suoritettavista toimenpiteistä. Metsänhoidon hyödyistä pyritään lisäämään tietoisuutta, kuten esimerkiksi lahopuun lisäämisestä hakkuiden yhteydessä ja tämän hyödyistä luonnon monimuotoisuudelle. Lisäksi työmaa-alueelle laitetaan kyltti siellä lähiaikoina tehtävistä toimenpiteistä.

1.1.8. Metsätoimenpiteiden suunnitteluun liittyvien tehtävien jakautuminen kunnan viranomaisten kesken

RAMS 2020 alaluokkien M2, M3, M4 ja M5 metsäluonnonhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman valmistelusta vastaa pääsääntöisesti kunnan kunnallistekniikkapalvelut.

KIRKKONUMMEN KUNTA

Yhdyskuntatekniikka

RAMS 2020 alaluokan M1 ja pääluokan S tapauksissa luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmista sekä suojeluohjelmiin ja Natura 2000–verkostoon kuuluvien alueiden osalta valmistelusta vastaa kunnan ympäristönsuojeluyksikkö.

Metsäluonnonhoitosuunnitelmasta, suojelualueiden hoitosuunnitelmasta sekä suojelu- ja toimenpideohjelmista on pyydettävä ennen lautakunnan käsittelyä lausunto:

RAMS 2020 alaluokat M2, M3, M4 ja M5

- ympäristönsuojeluyksikkö, kaavoitus- ja liikennejärjestelmäpalvelut sekä sivistys- ja vapaa-aika palvelut.

RAMS 2020 alaluokka M1 ja pääluokka S

- kaavoitus- ja liikennejärjestelmäpalvelut, kunnallistekniikkapalvelut sekä sivistys- ja vapaa-aikapalvelut.

Lausunnot on liitettävä yhdyskuntatekniikan lautakunnan käsittelyyn meneviin hoitosuunnitelma- ja toimenpideohjelmiesityksiin.

1.1.9. Maisematyö- ja puunkaato- luvat

Kun aikomuksena on suorittaa puiden kaatamista, maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä tai muita näihin verrattavia toimenpiteitä asemakaava-alueella tai muulla alueella, jolla puiden kaatamisen edellytyksenä on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen maisematyölupa, kunnan metsävastaava pyytää lausunnon maisematyöluvan tarpeesta asianomaiselta kunnan lupakäsittelijältä ja hakee tarvittaessa maisematyölupaa.

1.1.10. Metsätoimenpiteiden toteuttaminen

Yhdyskuntatekniikan lautakunnan hyväksymän toimenpideohjelman tai suojelu- ja arvometsäalueiden hoitosuunnitelman mukaiset toimenpiteet toteutetaan joko kunnan omien työntekijöiden suorittamana tai tarjouskilpailun kautta valitulla toimeksisaajan suorittamana. Metsätoimenpiteiden toteuttamiseen kuuluvista tehtävistä vastaa Yhdyskuntatekniikan kunnossapitopalvelut.

1.1.11. Uusien metsätilojen hankinnan jälkeiset toimet

Kunnan hankkiessa omistukseensa uusia metsätiloja, näiden metsien suunnitteluprosessi käynnistetään vuoden sisällä siitä, kun kiinteistö virallisesti siirtyy kunnan omistukseen.

Ostetun alueen metsäsuunnitelma hyväksytetään Yhdyskuntatekniikan lautakunnan käsittelyn yhteydessä ja siitä kuullaan sidosryhmiä ja pyydetään lausuntoja kohdan 1.1.8. mukaisesti.

1.1.12. Haitalliset vieraslajit ja niiden huomiointi kunnan metsissä

KIRKKONUMMEN KUNTA

Yhdyskuntatekniikka

Määritelmä käsittää sellaiset lajit, joiden leviäminen luonnossa on tapahtunut ihmisen myötävaikutuksesta ja joiden leviäminen uhkaa luonnon monimuotoisuutta ja mahdollisesti aiheuttaa myös laajempia ongelmia esiintymisalueellaan. Tällaisiksi määritellyt haitalliset vieraslajit ja niiden esiintymät pyritään hävittämään löytyessään kunnan omistamassa metsässä.

Vieraslajien kitkemistä varten kannustetaan järjestämään talkoita, missä kuntalaisia pyydetään mukaan kotimaisen luonnon ja sen lajien avustamiseen.

Erityishuomiota kiinnitetään puuvartisiin vieraslajeihin, kuten terttuseljat ja isotuomipihlajat.

1.1.13. Kunnan hiilitase ja hiilikompensointi

Kirkkonummen kunnan omistamien metsien hiilitaseen tämänhetkistä tilaa ja tulevaisuuden kehitystä pyritään mallintamaan laskennallisilla arvioilla. Perustana hiilitaseen tilan seuraamisessa on määrävälein tehtävä hiilitasemallinnus, joka luodaan parhaan tiedon ja tutkimustuloksiin nojaavien arvioiden pohjalta. Hiilitaseraportti laaditaan huomioiden puuston ja maaperän hiili, puuston kasvu, toimenpiteet sekä puun käytön vaikutukset.

KIRKKONUMMEN KUNTA
Yhdyskuntatekniikka

1.2. METSIEN KÄSITTELYPERIAATTEET RAMS 2020 KUNNOSSAPITOLUOKISSA

Kunnan metsiä hoidetaan esitettyjen RAMS 2020 kunnossapitoluokkien perusteella. Jokaisella luokalla on omat olennaiset piirteensä ja hoidon tavoitteet. Kunnan laatiman kestävän energian ja ilmaston toimenpidesuunnitelman (SECAP-suunnitelma) mukaisesti tavoitteena on myös kunnan metsien hiilitaseen ylläpito ja vahvistaminen.

Kunnan kaikissa metsissä pyritään seuraamaan oheisia linjauksia:

- Luonnon monimuotoisuudelle tärkeitä metsien rakennepiirteitä pyritään säilyttämään kaikissa hoitoluokissa.
- Lahopuustolle asetetaan määrälliset ja laadulliset vähimmäistavoitteet. Lahopuusto kartoitetaan tavoitteiden asettamisen pohjaksi toimenpiteiden yhteydessä ja voidaan jättää keräämättä, kun siitä ei ole haittaa alueen käyttäjien turvallisuudelle tai käytölle.
- Huolehditaan vanhojen palokoroisten puiden, järeiden puuyksilöiden, muodoltaan poikkeuksellisten puuyksilöiden, jalojen lehtipuiden, kookkaiden haapojen, puumaisten raitojen, tuomien ja pihlajien, tervaleppien ja kolopuiden säilymisestä.
- Noudatetaan varovaisuusperiaatetta alueilla, joilla mahdollisesti esiintyy luonnonsuojelulain suojelemia ja/tai luonto- ja lintudirektiivien lajeja.
- Toimenpiteet suoritetaan kantavan maan aikaan ja lintujen pesimäajan ulkopuolella.

1.2.1. Lähimetsät (M 2)

Lähimetsät sijaitsevat tiiviin asutuksen välittömässä läheisyydessä asemakaava-alueilla. Lähimetsä tarjoaa vaihtoehtoiset kulkuyhteydet sekä päivittäiset ulkoilumahdollisuudet ja on elinvoimainen, vaihteleva ja virikkeellinen. Lähimetsään kohdistuu voimakas kulutus. Asemakaavoissa taajametsät on osoitettu esimerkiksi V tai EV-merkinnällä (virkistysalue, puisto, leikkipuisto, lähivirkistysalue, urheilu- ja virkistyspalvelut, retkeily- ja ulkoilualue, uimaranta-alue tai suojaviheralue).

Hoidon tavoitteet

Hoidon tavoitteena on maisemakuvan sekä monipuolisen, elinvoimaisen ja kasvillisuuden monikerroksisuuden ylläpitäminen sekä ulkoilumahdollisuuksien turvaaminen. Lähimetsässä liikkuvan turvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota.

Metsän käsittelyn lähtökohtana on mahdollisuuksien mukaan paikalla kasvavan puuston ohjaaminen hoidolla toivottuun suuntaan.

Lähimetsien käsittelyssä yleisperiaatteena on se, että metsää hoidetaan ikärakenteeltaan vaihtelevana niin, että siinä on kaiken ikäistä puustoa ja pensastoa.

KIRKKONUMMEN KUNTA

Yhdyskuntatekniikka

Lähimetsää uudistettaessa käytetään pienaukkohakkuuta tai vastaavia niin, että uudistus tehdään kerrallaan korkeintaan 0,3 hehtaarin laajuisella alueella.

Lähivirkistysmetsien käsittelyssä pyritään myös säilyttämään harvinaisia ja erikoisia elinympäristötyyppejä sekä maisemallisesti arvokkaita puita. Käsittelyllä pyritään valoisaan metsään, jossa maisemarakenteen erityispiirteet korostuvat. Puulajistossa suositaan mäntyä ja lehtipuita. Sopivissa paikoissa metsien vaihtelevuutta lisätään istuttamalla esim. jaloja lehtipuita. Ihmisten turvallisuutta uhkaavat puut poistetaan.

Hakkuutoimenpiteet tehdään lähimetsissä käsityönä tai kevyellä kalustolla kantavan maan aikana. Kaadetut puut viedään pois kevyellä kalustolla. Lähimetsistä hakkuutähteet korjataan pois tai haketetaan. Asukkaille voidaan antaa mahdollisuus kerätä hakkuutähteitä sekä kuolevia ja kaatuneita puita polttopuiksi.

Kulutukselle arkojen elinympäristötyyppien alueilta kulutusta ohjataan pois mm. ulkoilureiteillä, tiheällä puustolla ja maapuilla. Metsän kulutuskestävyyttä parannetaan tarvittaessa esim. hakekatteella, puuston normaalia harvemmalla kasvutiheydellä sekä puulajivalinnalla. Kulutuksen tai eläimistön estäessä taimien kasvun taimikkoalueet aidataan.

Lisäksi asemakaavassa rakentamattomat asuinalueet tai muuhun käyttötarkoitukseen osoitetut alueet hoidetaan lähimetsänä kuitenkin niin, että hoitotavoitteet ovat alueen lopullisen käyttötarkoituksen mukainen. Lähimetsässä voi olla luontokohteita. Luontokohteet hoidetaan RAMS 2020 alaluokan M1 ja pääluokan S ohjeistuksen mukaisesti.

1.2.2. Ulkoilu- ja virkistysmetsät (M 3)

Ulkoilu- ja virkistysmetsät sijaitsevat yleis- tai asemakaava-alueilla, MU/VL-merkinnällä, asutuksen liepeillä laajempina vihervyöhykkeinä antaen taajamarakenteeseen väljyyttä. Ulkoilu- ja virkistysmetsät toimivat myös yleiskaavassa kuntalaisten ulkoilu- ja virkistysalueena esim. Masalan osayleiskaavan ja Veikkolan urheilupuiston. Alueita käytetään virkistystoimintaan; ulkoiluun, retkeilyyn, sienestykseen ja marjastukseen. Alueella voi olla avoimiakin luonnonalueita kuten soita ja kalliolakia.

Hoidon tavoitteet

Hoidon tavoitteena on metsämaiseman ja alkuperäisen luonnon, kasvillisuuden sekä eläimistön säilyttäminen sekä ulkoilu- ja virkistys mahdollisuuksien turvaaminen.

Ulkoilu- ja virkistysmetsien hoito

Metsän käsittelyn lähtökohtana on paikalla kasvavan puuston ohjaaminen hoidolla toivottuun suuntaan. Metsää hoidetaan ikärakenteeltaan vaihtelevana niin, että metsäkuviolla on kaikenikäistä puustoa. Hoidossa pyritään käyttämään pidempää kiertoaikaa, jotta ” vanhat metsät ” hallitsisivat metsäkuva kauemmin. Ulkoilu- ja

KIRKKONUMMEN KUNTA

Yhdyskuntatekniikka

virikistysmetsää uudistettaessa käytetään ensisijaisesti pienaukkohakkuita tai vastaavia niin, että uudistus tehdään kerrallaan korkeintaan 0,3 hehtaarin laajuisella alueella.

Metsän uudistamiseen on varauduttava riittävän ajoissa, jotta luontainen uudistuminen turvataan. Yleiskaava- alueiden ulkoilu- ja virikistysmetsissä voidaan käyttää myös laajempia avaavia hakkuita. Uudistusalan kerrallaan käsiteltäväksi kooksi pyritään rajoittamaan enintään 2,0 hehtaaria. Tällöin luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi jätetään säästöpuuryhmiä ja lahoppuustoa.

Vaikean tyvilahotilanteen tai muun häiriötilanteen johdosta, voidaan uudistushakkuun pinta-alasta poiketa niin asema- kuin yleiskaava-alueilla ja metsän istutuksissa pyritään valitsemaan kasvupaikan mukainen monipuolinen puuvalikoima.

Metsän hoidolla pyritään luomaan vaihteleva, alueen luonnonoloihin perustuva metsä. Hoidossa korostetaan maisemarakenteen erityispiirteitä sekä harvinaisia ja erikoisia elinympäristötyyppejä. Maisemallisesti arvokkaat puut säilytetään.

Eläimistön suojapaikoiksi jätetään tiheitä puu- ja pensasryhmiä. Luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi ulkoilu- ja virikistysmetsiin jätetään pystyyn kuolevaa puustoa ja maapuita.

Hakkuutähteet korjataan pois ulkoiluteiltä ja pääpoluilta, sekä keskeisimmillä alueilla tarvittaessa myös muualta. Toimenpiteet suoritetaan kantavan maan aikaan.

Kulutukselle arkojen elinympäristötyyppien alueilta kulutusta ohjataan pois mm. ulkoilureiteillä, tiheällä puustolla ja maapuilla. Metsän kulutuskestävyyttä parannetaan tarvittaessa esim. hakekatteella, puuston normaalia harvemmalla kasvutiheydellä sekä puulajivalinnalla. Kulutuksen tai eläimistön estäessä taimien kasvun taimikkoalueet aidataan tai taimet suojataan muutoin.

Ulkoilu- ja virikistysmetsissä voi olla luontokohteita. Luontokohteet hoidetaan RAMS 2020 alaluokan M1 ja pääluokan S ohjeistuksen mukaisesti.

Asukkaille voidaan antaa mahdollisuus kerätä hakkuutähteitä sekä kuolevia ja kaatuneita puita polttopuiksi

Yleiskaavassa asumiseen osoitetut, mutta vielä rakentamattomat asuinalueet hoidetaan ulkoilu- ja virikistysmetsänä.

1.2.3. Suojametsät (M 4)

Suojametsät sijaitsevat pääväylien, teollisuusalueiden ja vesistöjen reuna-alueilla. Suojametsät toimivat suojavyöhykkeenä lieventäen melu-, pöly-, tuuli- ja saastehaittoja. Suojametsien virikistyskäyttö on vähäistä. Alueella ei ole ulkoiluun tarkoitettuja rakenteita tai varusteita. Alueen halki voi johtaa polku tai kevyen liikenteen väylä. Suojametsät voivat myös jäsentää taajamarakennetta.

KIRKKONUMMEN KUNTA
Yhdyskuntatekniikka

Hoidon tavoitteet

Hoidon tavoitteena on yleensä kasvillisuuden monikerroksisuuden, peittävyiden ja suojavaikutuksen ylläpitäminen. Suojametsän käsittelyn lähtökohtana on se, että metsän suojavaikutus saadaan mahdollisimman hyväksi. Melu- ja pölysuoja saavutetaan parhaiten tiheällä havupuukasvustolla. Hoitotoimin voidaan ehkäistä oksien karsiutumista, jolloin suojavaikutus säilyy paremmin puuston varttuessa.

1.2.4. Arvometsät ja suojelumetsät (M 1 & S)

Arvometsät ja suojelumetsät sijaitsevat joko perustetulla suojelualueella tai niillä on muutoin kunnan toimesta (M1) tai virallisesti määritelty suojelustatus (esim. Natura-kohteet, joita ei ole tarkoitus perustaa suojelualueiksi). Kaavoissa luontokohteet on osoitettu yleensä SL-merkinnällä (luonnonsuojelualue).

Eri hoitoluokkien metsissä voi olla alueiltaan pieniä luontokohteita, joilla on poikkeavia hoitotavoitteita.

Luontokohteet ovat metsäalueita, joilla on erityisiä luonnonsuojelullisia arvoja. Suojeluarvojen ei tarvitse välttämättä perustua metsälakiin tai luonnonsuojelulakiin. Kyseessä voi olla esim. lintujen pesimäalue, harvinaisten kasvien esiintymä, liito-oravan levähdys- ja lisääntymispaikka tai puronvarsimetsä. Kyseessä voi olla myös istuttamatta jätettävä pelto tai metsälaidun, jolla on suuri merkitys lintujen ja monien riistaeläinten ruokailualueena.

Hoidon tavoitteet

Arvometsän ja suojelumetsän käsittely on yksilöllistä pitäen lähtökohtana suojeltavien luonnonarvojen säilyttämistä alueella. Rauhoitetuilla luonnonsuojelualueilla on omat määräyksensä, joita on noudatettava. Arvo- ja suojelumetsien hoidossa otetaan huomioon myös niiden virkistyskäyttö.

1.2.5. Talousmetsät (M 5)

Talousmetsiä ovat talousmetsänhoidon periaattein hoidettuja metsiä. Talousmetsät on osoitettu kaavassa tavallisesti M-merkinnällä (maa- ja metsätalousvaltainen alue). Metsänhoito suoritetaan yhdyskuntatekniikan lautakunnan hyväksymän metsäluonnonhoitosuunnitelman mukaisesti. Talousmetsässä voi olla luontokohteita. Luontokohteet hoidetaan RAMS 2020 alaluokan M1 ja pääluokan S ohjeistuksen mukaisesti.

KIRKKONUMMEN KUNTA
Yhdyskuntatekniikka

Hoidon tavoitteet

Talousmetsäalueiden käsittelyssä käytetään Metsänhoitosuosituksen periaatteita. Muun muassa komeita ja vanhoja puuyksilöitä säästetään ja luontoarvoja sekä ulkoilu- ja virkistysarvoja huomioidaan metsän käsittelyssä. Uudistushakkuuala on korkeintaan 3 ha. Talousmetsissä pyritään kuitenkin välttämään uudistushakkuita.

Luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi jätetään säästöpuuryhmiä ja lahoppuustoa. Yksittäiset tuulenkaadot jätetään metsään lahoamaan.

Talousmetsissä suositaan sekametsiä. Metsitettävillä pelloilla ja sähkölinjojen alla voidaan kasvattaa myös erikoispuustoa, kuten joulukuusia ja energiapuuta.

KIRKKONUMMEN KUNTA
Yhdyskuntatekniikka

1.3 SANASTO

Termi (Fi)	Selite
Energiapuu	Järeämmäksi ainespuuksi kelpaamaton pienikokoinen puutavara, kuten nuoresta metsästä korjattava harvennuspuu sekä avohakkuun oksat, latvat ja kannot, jotka toimitetaan esimerkiksi lämmön ja sähkön tuotantoon.
Haitallinen vieraslaji	Tarkoitetaan vieraslajia, jonka siirtymistä luontaisen levinneisyysalueen ulkopuolelle ihminen on avustanut ja jonka on todettu uhkaavan luonnon monimuotoisuutta tai siihen liittyviä ekosysteemipalveluita.
Hakekate	Puun kuoresta teollisesti valmistettu hake. Hakkeella voidaan esimerkiksi luoda kuluville ja rasiutusta huonommin sietäville polkupyöräille paremmat, turvallisemmat ja pidempi aikaiset edellytykset.
Hakkuutähde	Hakkuutähde on puusta hakkuun yhteydessä jäänyttä oksa- ja latvusmassaa. Hakkuutähde voidaan joko kerätä hakkuualalta pois ja viedä myyntiin tai jättää kohteella. Poistettaessa harvennuksilta ja poimintahakkuissa hakkuutähdeestä kerätään pääsääntöisesti vain latvat muun rankapuun mukana, kun taas päätehakuilla oksatkin voidaan kerätä.
Hiilensidonta	Hiilensidonta on yksi metsien ilmastomuutosta hillitsevä aktiivinen toimi. Puut sitovat kasvaessaan hiiltä. Tästä hiilestä osa on kasvavissa elävissä puissa, osa päätyy maaperään, osa vapautuu ilmakehään puun lahotessa ja osa korjataan hakkuissa pois metsästä. Metsästä poistettu puuraaka-aine jalostetaan tuotteiksi, jotka myös osaltaan sitovat hiiltä. Osa jalostetuista tuotteista sitovat hiiltä ajallisesti pidempään (esim. rakennuspuutavara) kuin toiset (esim. vessapaperi).
Hiilijalanjälki	Hiilijalanjälki tarkoittaa jonkin tuotteen, toiminnan tai palvelun aiheuttamaa ilmastokuormaa eli sitä, kuinka paljon kasvihuonekaasuja tuotteen tai toiminnan elinkaaren aikana syntyy
Hiilineutraali	Tuote, yritys, kunta tai valtio, joka tuottaa van sen verran hiilidioksidipäästöjä kuin se pystyy sitomaan. Hiilineutraali tarkoittaa, että hiilijalanjälki koko elinkaaren ajalta on nolla.
Hiilinielu	Tarkoittaa mitä tahansa prosessia, toimintaa tai mekanismia, joka sitoo hiilidioksidia ilmakehästä. Hiilinielulla saatetaan kuitenkin viitata myös kasvihuonekaasujen hiili- tai hiilidioksidiekvivalenteiksi muunnettuun nieluun.
Hiilitase	Hiilivaraston, kuten metsän, hiilen määrän muutos aikayksikköä (esim. vuosi) kohden.
Hiilitasemallinnus	Laskennallinen selvitys uusimman ja päivitetyn tiedon pohjalta, joka arvioi metsään sitoutuneen hiilen määrää ja sen vaihtelua tietynä aikana tai tietyllä aikavälillä toimenpiteet huomioiden.
Hinku-kunta	Hinku-verkosto on vuonna 2008 perustettu ilmastomuutoksen hillinnän edelläkävijöiden verkosto, joka kokoaa yhteen kunnianhimoisiin päästövähennyksiin sitoutuneet kunnat, ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita tarjoavat yritykset sekä energia- ja ilmastoalan asiantuntijat. Lisää tietoa: https://hiilineutraalisuomi.fi
Jalo lehtipuu	Harvinaisia lajeja, jotka usein kasvavat ravinteikkassa lehdossa ja Suomen oloissa etelässä. Suomessa jaloiksi lehtipuiksi lasketaan seitsemän puulajia. Nämä ovat: Metsälehmus (<i>Tilia cordata</i>), metsävaahtera (<i>Acer platanoides</i>), metsätammi (<i>Quercus robur</i>), lehtosaarni (<i>Fraxinus excelsior</i>), vuorijalava (<i>Ulmus glabra</i>), kynäjalava (<i>Ulmus laevis</i>) ja euroopanpähkinäpensas (<i>Corylus avellana</i>).
Juurikääpä	Toiselta nimeltään yleistetyksi tunnettuna myös tyvilaho tai maannousemasieni. Juurikäävät (<i>Heterobasidion</i> kääpäsuku) ovat puukudosta lahottavia ja tuhoavia sieniä. Ovat talousmetsien metsänhoidollinen ongelma havupuille ja erityisesti kesähakkuukohteille. Leviävät juurissa sienirihmastona ja tuoreissa käsittelemättömissä kantopinnoissa lämpiminä vuodenaikoina. Säilyvät kohteella maaperässä jopa 40–50 vuotta. Tappavat metsään päästyään havupuut pystyyn. Jos päässyt kohteelle niin ainut keino päästä eroon on havupuiden avohakkuu ja koivun istuttaminen seuraavaksi puusukupolveksi.

KIRKKONUMMEN KUNTA
Yhdyskuntatekniikka

Kaarnakuoriainen	Ovat iso kovakuoriaisten alaheimo, joka sisältää useita lajeja. Suomessa yksi tunnetuimmista heimon lajeista on kirjanpainaja, tieteelliseltä nimeltään <i>Ips typographus</i> . Kirjanpainaja aiheuttaa nykyisin suuria ja kasvavia ongelmia kuusivaltaisissa metsätalousmetsissä. Ilmastonmuutoksen myötä riski, että voi luoda kaksi vuotuista elinkaarta yhden sijasta. Tämä lisäisi kuoriaisten paikallisia määriä ja tuhoja erityisesti Suomen eteläosissa.
Kantavan maan aika	Viittaa maan kantokykyyn hakkuiden aikana. Hakkuun ajankohta, kun toimenpide voidaan suorittaa niin, että riski hakkuuvaurioille ovat mahdollisimman pienet. Yleisesti kosteilla kohteilla tämä on routaiseen aikaan tai mahdollisesti hyvin kuivalla kesäisellä säällä. Kevät ja syksy kosteine sadejaksoineen vähentää maaperän kantokykyä. Myös lämpimät talvet ovat riski osalla maaperätyypeistä, erityisesti Suomen eteläosissa.
Kasvillisuuden monikerroksellisuus	Metsien kasvillisuus on parhaimmillaan monipuolista ja sisältää muun muassa puita, pensaita ja varpukasveja. Monikerroksellisuus voidaan nähdä monimuotoisuutta lisäävänä tekijänä. Monimuotoinen metsä taas kuvastaa tervettä ekosysteemiä ja tästä johdettavia monimuotoisia ekosysteemipalveluita.
Kolopuu	Puiden kolot eivät ainoastaan tarjoa pesäpaikkoja niitä tekeville linnuille, vaan kun kolot vapautuvat monet muut lintulajit pesivät niissä vuosien tai jopa vuosikymmenien ajan. Kolot ovat tärkeitä elinympäristöjä myös hyönteisille ja sienille ja jopa nisäkkäille, kuten oraville, näädille ja lepakoille. Kolopuiden suhteen eri lähtökohtaiset puulajit ovat tärkeitä. Myös elävällä ja kuolleella kolopuulla on eri lajit mitkä niitä käyttävät.
Lahopuu	Lahopuu on kuollutta ja lahoavaa puuta. Sitä syntyy myrskyissä, metsäpaloissa, tautien ja hyönteistuhojen seurauksena sekä ympäristön tilan muutoksissa. Puut kuolevat myös vanhuuteen ja lisäksi lahopuuta lisätään tarkoituksellisesti tehden. Havupuu katsotaan kuolleeksi, kun kuuselta on irronnut kuori tai männyn kaikki neulaset ovat menettäneet vihreytensä. Lehtipuu on kuollut, kun siihen ei enää kasva lehtiä. Lahoamisen eri vaiheissa olevaa puustoa ja lahopuiksi myöhemmin muuttuvia säästöpuita kutsutaan lahopuu jatkokomiksi. Lahopuu voi olla kaatunut maapuu tai pystypuu, kuten kelot ja pökkelöt. Lahopuita tarvitsevat mm. sienet, kovakuoriaiset, sammalat, jäkälät ja linnut.
Luonnonhoitosuunnitelma	Koskee erikseen määritettyjä suojelualueita. Käyttöluokassa Luonnonarvo- ja suojelumetsät esitetään ne tavoitteet ja toimenpiteet, joita tehdään alueen luontoarvojen säilyttämiseksi. Suojelualueiden hoitosuunnitelmia laaditaan vain tarpeen mukaan.
Luonnonsuojelulain suojelemat lajit	Luonnonsuojelulaissa on useita alueiden suojeluun tai lajisuojeluun liittyviä kieltoja, joiden tarkoituksena on säilyttää luonnon monimuotoisuutta. Luonnonsuojelualueilla on pääsääntöisesti kielletty kaikki luontoa muuttava toiminta siten kuin niiden perustamissääädöksissä tai -päätöksissä määritellään.
Luonto- ja lintudirektiivien lajit	Luontodirektiivi koskee EU:n alueelta valittuja ns. yhteisön tärkeitä pitämiä lajeja ja niiden elinympäristöjä. Direktiivin avainkäsite on suojelutaso ja pyrkimyksenä on varmistaa kyseisten lajien suotuisan suojelutason säilyttäminen tai sen palauttaminen ennalleen. Lintudirektiivi koskee kaikkien luonnonvaraisena elävien lintulajien suojelua EU:ssa. Sen tavoitteena on lajien ja niiden elinympäristöjen suojelu, lajien hoitaminen ja sääntely sekä antaa säännökset lajien hyödyntämisestä. Suojelu kattaa linnut, niiden munat, pesät sekä elinympäristöt. Lisätietoa: https://www.ymparisto.fi/fi-fi/luonto/lajit/luonto_ja_lintudirektiivien_lajit
Metsälaidun	Karjan laiduntamia metsäalueita, joilla laidunnuksen vaikutukset maapohjaan, kenttäkerroksen kasvillisuuteen ja puustoon ovat ainakin paikoin selvät. Metsälaidunten puusto on rakenteeltaan tavanomaista talousmetsää vaihtelevampaa koostuen eri-ikäisistä ja kokoisista puista. Poimimalla suoritetuissa hakkuissa laitumelta on tavallisesti haettu joko hyväkuntoisia tukkeja tai polttopuuta, mutta huonokuntoiset ja lahoavat puut on jätetty. Metsälaitumiksi luetaan lehtimetsälaitumet, sekametsälaitumet ja havumetsälaitumet.

KIRKKONUMMEN KUNTA
Yhdyskuntatekniikka

Metsäluonnonhoitosuunnitelma	10 vuoden ajalle laadittu metsänhoidon toimenpiteisiin keskittyvä kuviokohtainen ohjeistus. Pohjana näille hoidon toimenpiteille asiakkaan omat arvot ja tavoitteet. Suunnitelma nojaa maastossa varmennettuun kuviokohtaiseen tietoon: jokaisen suunnitelman kuvion kasvupaikka- ja puustotiedot on kerätty ja varmennettu maastossa. Metsänhoidon toimien lisäksi suunnitelma antaa yleiset yhteenvetotiedot koskien suunniteltua pinta-alaa kerätyn lähtöpuustotiedon pohjalta.
Metsätoimenpide	Metsänhoidollinen työ, joka voi olla osa esimerkiksi metsurin maastossa suorittamaa pienpuustoon kohdistuvaa metsänhoitoa tai vaihtoehtoisesti hakkuuta missä kaadetaan kookkaampia puita. Hakkuille pitää luoda tarvittaessa asianmukainen metsänkayttöilmoitus.
Metsätuholaki	Laki metsätuhojen torjunnasta eli metsätuholaki on säädetty rajoittamaan muun muassa puutavaravarastoista ja myrskytuhoista kasvavalle puustolle muodostuvaa hyönteis- ja sienituhovaaraa. Laki rajoittaa tuoreen havupuutavaran kesäaikaista varastointia metsässä ja sen läheisyydessä, jotta metsien tuohyönteisten määrä pysyisi alhaisena. Velvoitteet kohdistuvat puutavaran omistajaan. Hakatun puutavaran lisäksi metsistä tulee kuljettaa pois vahingoittuneita havupuita, eli esimerkiksi tuulen tai lumen vaurioittamia havupuita, joista voi levitä metsätuhoja aiheuttavia hyönteisiä. Lisää tietoa: https://www.metsakeskus.fi/fi/metsan-kaytto-ja-omistus/oikeudet-ja-velvollisuudet/metsaa-koskevia-saadoksia
Natura-2000	Euroopan unionin hanke, jonka tavoite on tukea luonnon monimuotoisuutta. Hanke turvaa Euroopan unionin luontodirektiivissä määriteltyjen luontotyyppien ja lajien elinympäristöjä.
Nettonielu (hiili)	Tarkoittaa prosessia, toimintaa tai mekanismia, johon kuuluu sekä päästölähteitä että nieluja, ja joiden määrällisten yksiköiden (päästöjen ja poistumien) summa on negatiivinen (poistumat ovat päästöjä suuremmat). Esimerkiksi Maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätalous (LULUCF) -sektori on kokonaisuudessaan nettonielu, jos sen päästöt ovat pienemmät kuin poistumat.
Palokoroinen puu	Puuyksilö, jolle tulen seurauksena syntynyt selkeä nokeutunut jälki tai arpi. Palokoro voi kertoa esimerkiksi muinaisesta metsäpalosta.
Pienaukkohakkuu	Jatkuvan kasvatuksen hakkuutapaa, jossa metsään hakataan enintään 0,3 hehtaarin aukkoja. Näistä aukkokohtista poistetaan kaikki puut.
Puuston laskennallinen vuotuinen kokonaiskertymä	Puuston tilavuuden paikkakohtainen vuotuinen kertymä, joka selvitetty mallintamalla uusimman ja päivitetyn tiedon pohjalta. Ilmoitetaan tilavuutena jokaiselle vuodelle yksiköllä m ³ /v. Perustana mallinnukselle on metsänhoitosuunnitelmassa kerätty maastovarmennettu kuviokohtainen kasvupaikka ja puustotieto.
RAMS 2020	Tarkoittaa viheralueille luotua 2020 kunnossapitoluokitusta. Luokitus tarkoitettu valtakunnallisesti käytettäväksi, palvelee yleistä luokittelua. RAMS 2020 luokitus korvaa vuonna 2007 julkaistun viheralueiden ABC-hoitoluokituksen.
SECAP-suunnitelma	Lyhennelmä termistä "Sustainable Energy and Climate Action Plan. Lisää tietoa: https://www.kirkkonummi.fi/library/files/60dc0f60c9105845b90006b2/Kirkkonummen_kest_v_n_energian_ja_ilmaston_toimintasuunnitelma__SECAP_.pdf
Tuulenkaato	Tuulen kaatama puu, tai joissain tapauksissa puuryhmä. Tuulenkaatojen tapahtuessa on varmistettava siitä, ettei tuoreen kuolleen puutavaran määrä ylitä metsätuholain sallimia havupuulajikohtaisia hehtaareittain määritettyjä yläajoja.
Uudistusala	Syntyy metsäkuvion päätehakkuun seurauksena. Uudistusala on yksikkö mihin suoritetaan metsänhoidollinen uudistamisketju. Uudistamisketjulla varmistetaan uuden puusukupolven asianmukainen syntyminen.